

**การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี**

สุปรีดา เรืองพันธ์

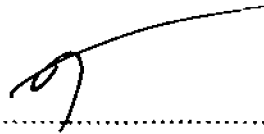
**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่อง การดำเนินงานตามโครงการ
โรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี เสนอโดย
นางสุปรียา เรืองพันธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร คุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา

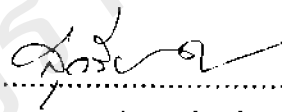

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

(นายตระกูล จันทสุนทร)

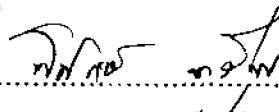
วันที่ 11 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

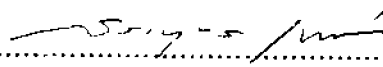
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวีย์ ศิริโกภาภิรมย์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิทักษ์ ทวีสุข)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ เสงี่ยม)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(ดร.วินัย ดิสงส์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิทักษ์ ทวีสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ เสริม
ชื่อนักศึกษา	สุปรีดา เรืองพันธ์
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่งการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 330 คน โดยใช้สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่สองเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน และด้านกายภาพ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี โดยจำแนกตาม 2.1 ตำแหน่งการปฏิบัติงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในภาพรวมและรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่ด้านการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 ขนาดสถานศึกษา ระหว่างขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในภาพรวม และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์มีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ด้านกายภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Thesis	The Operation of Buddhist School Project in the Schools under Singburi Educational Area Office
Thesis Advisors	Asst. Prof. Pitak Taweasuk Asst. Prof. Dr. Sarayuth Sa-ngiam
Name	Supreeda Ruangpan
Concentration	Educational Administration
Academic Year	2008

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the operation of Buddhist school project in the schools under Singburi Educational Area Office, 2) to compare the operation of Buddhist school project in the schools when the sample was classified by work position and school size. The sample, determined using Yamane's formula and stratified random sampling, consisted of 330 school managements and teachers working under Singburi Educational Area Office in the academic year 2008. The instrument designed by the researcher was divided into 2 parts: first part was the checklist and the second part was a 5-rating scale questionnaire. The questionnaire was approved the accuracy by the experts and had a reliability of 0.96. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Scheffe's method.

The results were as follows:

1. the operation was rated at a high level both in overall and each individual aspect. The mean values were ranked in descending order as follows: atmosphere and interaction, administration, basic life activities, learning and teaching, and physical feature.

2. the comparison of the operation of Buddhist school project in the schools under Singburi Educational Area Office showed as follows: 2.1 classified by work position, both school managements and teachers agreed that the operations in 4 aspects were the same both in overall and each individual aspect except the operations in the learning and teaching aspect were different at a significance level of .05.

- 2.2 when the schools were classified by school size-big, medium, and small, the research showed that the operations of Buddhist school project were, overall, different at a significance level of .05. For the aspect of atmosphere and interaction, the

operations were also different at a significance level of .05. For the aspect of physical feature, the operations were different at a significance level of .01. Finally, the operations were not different for the other aspects.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งศึกษาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิทักษ์ ทวีสุข ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ เสี่ยงยม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นแนวทางอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิญา อิงอาจ อาจารย์ประจำภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ นางลาวัลย์ ที่คำ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี นายเรวัตกร ชมภูเจริญ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี นางทัศนาศรี หิรัญภัทร์ ศึกษาานิเทศก์เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี และ ดร.วินัย ดิสงส์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพรหมสาคร ในความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวีริย์ ศิริโกลาภิรมย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.วินัย ดิสงส์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนความรู้ และให้คำแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามอย่างยิ่ง และกำลังใจจากทุกคนในครอบครัว จากเพื่อนร่วมงานและเพื่อนนักศึกษาคณะครุศาสตรมหาบัณฑิต ร่วมรุ่น ที่เป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างกำลังใจให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมเป็นเครื่องสักการบูชาพระคุณ แต่บิดา มารดาและครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาให้ผู้วิจัยทุกท่าน ตลอดจนผู้มีพระคุณที่สนับสนุน เกื้อกูลมาโดยตลอด

สุปรีดา เรืองพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การบริหารสถานศึกษา.....	11
ความหมายการบริหาร.....	11
ความหมายของการบริหารสถานศึกษา.....	12
ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา.....	13
หลักการบริหารสถานศึกษา.....	14
ข้อบ่งชี้ของการบริหารสถานศึกษา.....	16
พุทธศาสนากับการพัฒนาการศึกษา.....	17
ความสำคัญของพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต.....	17
แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.....	19
รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม.....	22
ปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.....	25
แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม.....	26
การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ.....	39
ความเป็นมาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ.....	39
ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธ.....	40
แนวคิดและหลักการของโรงเรียนวิถีพุทธ.....	40
ลักษณะสำคัญของโรงเรียนวิถีพุทธ.....	42

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
การดำเนินการโรงเรียนวิถีสันทิต.....	60
ด้านกายภาพ.....	60
ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต.....	63
ด้านการเรียนการสอน.....	65
ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์.....	70
ด้านการบริหารจัดการ.....	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	83
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	84
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	103
สมมติฐานการวิจัย.....	103
วิธีดำเนินการวิจัย.....	103
สรุปผลการวิจัย.....	104
อภิปรายผล.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	113

	หน้า
บรรณานุกรม.....	115
ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	123
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	131
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	133
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	141

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 จำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอและขนาดสถานศึกษา.....	81
ตาราง 2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี.....	83
ตาราง 3 ความถี่และร้อยละของสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	90
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านกายภาพ.....	91
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต.....	92
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านการเรียนการสอน.....	93
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์.....	95
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านการบริหารจัดการ.....	96
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี โดยภาพรวม.....	98
ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง.....	99
ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	100

	หน้า
ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เป็นรายคู่.....	101
ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านกายภาพ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เป็นรายคู่.....	101
ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์จำแนกตามขนาดสถานศึกษา เป็นรายคู่.....	102

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
ภาพ 2 แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนแบบไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	43
ภาพ 3 กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ.....	47
ภาพ 4 ลักษณะรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.....	60
ภาพ 5 ความเกี่ยวข้องกันในองค์ประกอบของไตรสิกขา.....	65
ภาพ 6 ขั้นตอนการเรียนการสอนแบบไตรสิกขา.....	69

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี